

Мавроматі О.Є.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри права Європейського Союзу та порівняльного
правознавства*

СПОСОБИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ДОГОВОРІВ РАДИ ЄВРОПИ ДО НАЦІОНАЛЬНИХ ПРАВОВИХ СИСТЕМ ДЕРЖАВ-ЧЛЕНІВ

Питання про способи і форми імплементації міжнародних договорів до національних правових систем є теоретичною і практичною проблемою, яка залишається актуальною впродовж усього останнього століття. У наші дні значно прискорилися процеси інтеграції і інтернаціоналізації правового й економічного життя всіх держав світу, тому роль міжнародних угод зросла настільки, що вже неможливо уявити собі взаємодію держав без створення базових нормативних актів, призначених для вирішення конкретних практичних завдань. Безумовно, що такі міжнародні договори стали основним джерелом правових норм і для міжнародного права, і, за певних умов, для внутрішніх правових систем держав світового співтовариства.

Зазвичай імплементація договорів Ради Європи передбачає ухвалення державним органом спеціального акта, але його форма і характер в різних національних системах різні.

У Великобританії й Ірландії, наприклад, для імплементації норм договорів до внутрішнього права потрібне ухвалення парламентського акта. Так у Великобританії Human Rights Act 1998 (Закон про права людини 1998 р.) інкорпорував у внутрішнє право Європейську конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод. Це пояснюється тим, що у Великобританії виконавча влада має компетенцію приймати державні зобов'язання у сфері міжнародного права, але обов'язково отримавши на це санкцію парламенту.

В інших державах, таких як Німеччина і Італія, договір ратифікується актом внутрішнього права, зазвичай законом, що приймається парламентом, відповідно до якого основні матеріальні норми договору перетворюються на норми внутрішнього права або інкорпоруються в національну правову систему. Такий порядок існує і в інших державах Центральної і Східної Європи під впливом правової традиції Німеччини. До таких держав належить, наприклад, Угорщина, чия правова система не допускає прямого застосування в суді ратифікованих міжнародних договорів.

У державах Північної Європи система імплементації договорів Ради Європи до національних правових систем ще складніша. Там необхідна згода парламенту на те, щоб виконавча влада могла заявити про те, що держава бере на себе міжнародні зобов'язання. Але ця згода не дає мож-

ливості включити договір до національного права, для його імплементації необхідний спеціальний законодавчий акт.

І навпаки, у державах моністичної традиції промудрації договору достатньо, щоб його норми стали внутрішнім правом, цей акт рівний наказу про його виконання. Так в п.1 ст. 91 Конституції Польщі указується, що ратифікований і промудрований договір «належить до внутрішнього правового порядку» і є «таким, що прямо застосовується» за винятком випадків, коли його застосування вимагає ухвалення окремого закону (Конституции государств Европы : в 3 т. / под общ. ред. и со вступ. статьей Л. А. Окунькова. – М.: Издательство НОРМА, 2001. – Т. 2. – М.: Издательство НОРМА, 2001. с. 700-701). Іноді договір Ради Європи автоматично включається у внутрішнє право, як, наприклад, у Бельгії, Люксембурзі, Португалії, Франції і Хорватії, за умови, що він належним чином ратифікований або затверджений і опублікований в офіційному виданні.

Договори Ради Європи не містять положень щодо їх правового статусу в рамках внутрішнього правопорядку держав-членів. Проте деякі договори містять достатньо конкретні положення, щоб не вимагати спеціальних внутрішніх заходів щодо їх виконання. Вони визнаються self executing і можуть, якщо національний суд прийме таке рішення, мати пряме застосування в судовому процесі. Частіше виконання договору вимагає ухвалення на національному рівні певних заходів його виконання. У деяких конвенціях Ради Європи міститься положення, яке підтверджує це зобов'язання (Конвенція про захист фізичних осіб при автоматизованій обробці персональних даних, 1981 р. (ст.4) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документа : <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ ListeTraites>; Конвенція про захист прав людини і людської гідності у зв'язку із застосуванням досягнень біології і медицини, 1997 р. (п.2, ст.1) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документа: <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ ListeTraites. asp?CM=8&CL=RUS>).

Наприклад, Європейський суд з прав людини визнав, що Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод «не наказує державам якогось певного способу забезпечити в їх внутрішньому праві дію всіх положень даного документа» (Benoit-Rohmer F., Klebes H. Council of Europe Law: Towards a pan-European legal area / Florence Benoit-Rohmer, Heinrich Klebes. – Strasbourg, 2005. – p. 161).

Таким чином Рада Європи не передбачає ніяких примусових заходів щодо порядку й умов введення договорів у внутрішнє право держав. Це питання виноситься на розсуд держав-членів і залежить від специфіки їх конституційних норм.